

Erken Cumhuriyet Döneminde Tarımsal Modernleşme: Modern Mimarlık Mirası Olarak İzmir Ziraat Mektebi

CUMHURİYET'İN TARIMSAL ALANDAKİ MODERNLEŞME ÇABALARININ UZANTISINDA GELİŞEN İZMİR ZİRAAT MEKTEBİ, BU ÇALIŞMADA BİR ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ MODERN MİMARLIK MİRASI ÖRNEĞİ OLARAK İNCELENMEKTEDİR

Müjgan Bahtiyar Karatosun

ÜSTTE Bodrum Kat Planı (Mimar, 1932, s.196) (Resim 1)

SAĞ ÜSTTE Zemin Kat Planı (Mimar, 1932, s.197) (Resim 2)
Birinci Kat Planı (Mimar, 1932, s.198) (Resim 3)

Cumhuriyetin kurulmasıyla hız kazanan modernleşme politikaları yaşamın her alanında yansıma bulmuştur. Tarımsal alandaki modernleşme çabalarının uzantısında gelişen, bilimsel temelli eğitim sunan ve dönemin modern mimari anlayışının izlerini taşıyan İzmir (Bornova) Ziraat Mektebi, bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Çalışmada yapı bir Erken Cumhuriyet Dönemi Modern Mimarî Mirası örneği olarak sahip olduğu miras değerleri üzerinden irdelenmektedir.

Erken Cumhuriyet Döneminde Modernleşme ve Tarımsal Üretim İlişkileri

Tanzimat'la başlayan modernleşme çabaları, Cumhuriyet Döneminde de devam etmiş; siyasi, hukuki, ekonomik ve kültürel alanda yansıma bulmuştur. İlkel tarımsal üretim metotlarının kullanıldığı, sanayi öncesi tarımsal toplumsal özellikleri yansıtan ve az gelişmiş ekonomik yapıya sahip bir Türkiye devralan Cumhuriyet yönetimi (Baransel, 1973), modernleştirme çabalarını bu yönde yoğunlaştırmıştır. Ülkenin iktisadi kalkınma politikaları İzmir İktisat Kongresi'nde (1923) belirlenmiş (Çavdar, 1983) ve sonraki yıllarda bu doğrultuda çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Kongrede, tarımsal alanın gelişimi köylünün sorunlarıyla birlikte ele alınmış, aşar vergisinin kaldırılması, kredi olanaklarının artırılması, tarımın makineleştirilmesi ve tarımsal eğitimin uygulama ağırlıklı yapılması yönünde kararlar alınmıştır (Okçün, 1983).

Bu doğrultuda, aşar vergisi, miri toprak rejimi ve tütün rejisi gibi uygulamalar tasfiye edilerek, ziraat alanındaki örgütlenmeyi yönlendiren Ziraat Vekaleti kurulmuş, ürünün işlenmesi ve pazarlanmasına yönelik kurumlar oluşturulmuş, tarımsal yapının modernleştirilmesi ve çiftçiye tarımsal kredi verilmesine yönelik düzenlemeler yapılmıştır (Kazgan, 1983).

Cumhuriyet'in benimsediği ilk ilke halkçılıktır ve "Türkiye'nin sahibi hakikisi ve efendisi hakiki müstahsil olan köylüdür" sözleri bunun ifadesidir. İkincisi ise pozitivistik bir bilimciliktir (Tekeli&İlkin, 1999). Çağdaş medeniyetin ilime dayandığına inanan Atatürk, "Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, muvaffakiyet için en hakiki mürşit ilimdir, fendir" (Timur, 1983) sözleriyle bu konuya verdiği önemi göstermektedir. Bu düşüncenin bir yansıması olarak, Cumhuriyet'le birlikte, yurdun çeşitli bölgelerinde tarımda verimi arttırmak ve gelişmeyi sağlamak için, araştırma enstitüleri ve istasyonları açılmıştır (Özdemir, 1983). Tarımın çeşitli alanlarında, araştırma ve deneme faaliyetlerinin örgütlenmesi ve sonuçlarının halka yayılabilmesi için "numune bahçeleri", meyvecilik ya da bahçecilik "istasyonları" ve "fidanlıklar" dan oluşan bir ağı kurulmuştur. Devlet, tarımın gelişmesi için öncü görevi üstlenerek, örnek çiftlikler kurmuştur (Tekeli&İlkin, 1999). Bu Türkiye'nin çağdaş bilime ve teknolojiye yönelişinin ifadesidir (Özdemir, 1983).

Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ziraat Eğitiminin Modernleştirilmesi ve Ziraat Mektepleri

Tanzimat'la başlayan ziraat alandaki modernleşme çabaları, ilgili kurumların oluşturulması ve modern ziraat eğitiminin verileceği okulların açılmasını kapsamaktadır (Çeşme, 2014). Bu alandaki ilk girişim Ziraat Talimhanesi (1847) adıyla kurulan ziraat okulunun açılmasıdır (Kadioğlu, 2005). Osmanlı'da yüksek seviyede eğitim veren ve modern ziraat yöntemlerinin yaygınlaşmasına öncülük eden ilk ziraat okulu ise, Halkalı Ziraat Mektebi-i Âlisi (1892-1928) dir (Çeşme, 2014).

Ziraat eğitimini yeniden örgütleme ve modernleştirme girişimleri, çeşitli tarihlerde yayınlanan nizamname veya kanuni düzenlemelerle yapılmıştır. Bu konudaki ilk düzenleme 1912 yılında yayınlanan Tedrisat-ı Ziraiye Nizamnamesi'dir. Bu düzenleme ile ziraat mektepleri eğitim seviyesine göre; Amele Mektepleri, Çiftlik Mektepleri, Ziraat Ameliyat Mektepleri ve Ziraat Mıntika Mektepleri olmak üzere kademelendirilmiştir (Kadioğlu, 2005). Ne yazık ki, Birinci Dünya Savaşı ve onu takip eden Kurtuluş Savaşı yıllarında mevcut ziraat mekteplerinin büyük bölümü kapatılmıştır (Tekeli & İlkin, 1999).

Savaştan sonra, ziraat eğitimine yönelik yeni bir düzenleme yapılmıştır. 1922 yılında çıkarılan 254 sayılı kanunla; Halkalı Ziraat Mektebi Alisi'nin yüksek ziraat eğitimi vermeyi sürdürmesi ve orta öğretim seviyesinde yeni okulların açılması kararlaştırılmıştır. İki yıl içinde Ankara, Bursa, Adana, Konya, Kastamonu, Sivas, Erzurum, Çorum, Erzincan, Edirne, Kepsut ve İzmir'de (İzmir Mıntika Ziraat Mektebi)

yeni okullar kurulmuştur. Ancak bu okullardaki tarımsal eğitimin hala Osmanlı'dan kalan eğitim sisteminin etkisinde olması nedeniyle, 1927 yılında çıkarılan 1109 sayılı kanunla tarımsal eğitimin modernleştirilmesi hedeflenmiştir. Bu konuda yetkilendirilen Ziraat Vekaleti, Halkalı Yüksek Ziraat Mektebi ile birlikte tüm Orta Ziraat Okullarını geçici olarak kapatmıştır. Burada görevli öğretmenler eğitilmek üzere çeşitli Avrupa ülkelerine gönderilmiş, geri dönen öğretmenlerin de katkısıyla 1930'lardan itibaren tarımsal eğitim yeniden örgütlenmeye başlanmıştır. 1930 yılında İktisat Vekaletine bağlı Yüksek Ziraat Mektebi kurulmuş, 1933'de yapılan yeni bir yasal düzenleme ile bu mektep Yüksek Ziraat Enstitüsü haline getirilmiştir (Tekeli & İlkin, 1999).

Modernleşen Türkiye'de İzmir (Bornova) Ziraat Mektebi

Bornova tren istasyonunun karşındaki 420 dönümlük bir arazi içinde yer İzmir (Mıntika) Ziraat Mektebi, 1922 yılında kurulmuştur (Yılmaz 2007, Serçe 2014). Ziraat mektebinin eğitim süresi üç yıl olup, fenni ve idari bakımdan bölümlere ayrılmıştır. Okulda; Bağcılık, Sınai-i Ziraiye, Ziraat ve Alat-ı Ziraiye, Mevaşi, Hayvanat-ı Ziraiye ve Nebatat, Kimya ve Fizik, Riyaziyat (matematik) ve İktisad, Muhasebe-i Ziraiye ve Lisan Grupları grupları olmak üzere toplam 8 bölüm bulunmaktadır (İzmir Mıntika Ziraat Mektebi, 1926'dan aktaran Tutsak, 2002). Okul, 1928-1930 yılları arasında kapalı kalmış, 1930-1931 ders yılında tekrar eğitime başlamıştır. Ancak, okul binasının ve sınıfların yetersizliği nedeniyle yeni bina yapımına karar verilmiştir (Tutsak, 2002).

Ziraat Vekaleti Fen Heyeti tarafından tasarımı ve denetimi yapılan, Mühendis Mahmut Hüseyin ve Mustafa Reşit tarafından inşa edilen yeni bina, 1400 m2 kullanım alanına sahiptir (Mimar, 1932). Okul, 1932'de tamamlanarak eğitime burada başlamış, ancak resmi açılışı 31 Ekim 1933'de Cumhuriyet'in 10.yıl kutlamaları kapsamında Vali Kazım Dirik tarafından yapılmıştır (Serçe, 2014).

Orta okul düzeyinde eğitim veren Ziraat Mektebi'nde dersler, teorik ve uygulamalı olarak yapılmaktadır. Teorik eğitim; fizik, kimya, matematik, cebir, geometri, ölçme, coğrafya, jeoloji, tarih, sosyoloji, botanik, haşerat ve mücadele, sağlık bilgisi, askerlik ve beden terbiyesi derslerinden oluşmaktadır. Uygulamalı eğitim ise; bahçe kültürü, ziraat sanatları, işletmecilik, tarla ziraati ve ziraat aletleri, zooteknik ve küçük evcil hayvanlar gibi çeşitli ziraat subelerinde eğitim almak şeklinde yapılmaktadır (Ekinci, 1947'den aktaran Tutsak, 2002). 1931 yılında okul bünyesinde Garbi Anadolu Bağcılık Enstitüsü ve Garbi Anadolu Haşerat ve Emraz Enstitüsü kurulmuştur. İzmir Ziraat Mektebi, 1933-38 yılları arasında 265 öğrenci mezun etmiş, ancak 1938'dan itibaren alınacak öğrenci sayısı artırılmıştır. Okulun deneme (uygulama) bahçelerini genişletmek için 600 dönüm yeni arazi alınmıştır (Serçe & Yılmaz & Yetkin, 2004).

İzmir Ziraat Mektebi'nde, Ege Bölgesi'nin çeşitli yerlerinden gelen çiftçilere kurslar veya bilgilendirme yoluyla, ürün hastalıkları ve tarımsal zararlılara karşı mücadele yöntemleri konusunda bilgi aktarılmaktaydı (Serçe & Yılmaz & Yetkin, 2004). Buradan, Batı Anadolu'nun 11 vilayetinin ziraat ve

fenni işleri yürütülmekteydi. Bu nedenle okul daha sonraki yıllarda İzmir Bölge Tarım Okulu adını almıştır (Tutsak, 2002). Ayrıca, 1933-1938 yılları arasında burada yetiştirilen, 70.000 meyve fidanı ve 100.000 den fazla meyvesiz ağaç fidanı köylere dağıtılmıştır (Serçe & Yılmaz & Yetkin, 2004).

İzmir (Bornova) Ziraat Mektebi'nin Mimari Özellikleri

Cumhuriyet'in modernleşme yönünde başlattığı girişimler mimarlık alanında da yansıma bulmuştur. Avrupa'da ortaya çıkan Modern Hareketin (Modern Movement) Türk mimarlığında yeni açılımlar getiren yerel yansımaları olmuştur (Aslanoğlu, 2001). Bozdoğan, dönemin mimarları tarafından "Modern Hareket'in biçimsel ve estetik kurallarının, Kemalizmin rasyonalist ve pozitivist ideallerinin en uygun ifadesi" olarak benimsendiğini ifade

etmektedir (Bozdoğan, 2008, s. 74). İzmir Ziraat Mektebi de, pozitivist ideallerin uzantısında gelişen çağdaş eğitim modelinin ve döneminin modern mimari özelliklerini yansıtan rasyonalist biçim dilinin birlikte harmanlandığı bir örnektir.

Devlet eliyle kalkınmanın benimsendiği 1930'lu yıllarda, bu okul binasının bir kamu kurumu olan Ziraat Vekaleti bünyesindeki Fen Heyeti tarafından projelendirilmesi, devletçi modernleşme politikalarının bir sonucudur. Dönemi için, tarımsal eğitimde bilimsel temelli teorik ve uygulamalı yeni bir eğitim modeli sunan, aynı zamanda bölge okulu olması nedeniyle yatılı okul sistemi öngören Ziraat Mektebi bu doğrultuda planlanmıştır. Bodrum üzeri iki katlı olan yapının, giriş (zemin) katı eğitim işlevlerine, yatılı olması nedeniyle üst katı yatakhane, bodrum katı ise

yemekhane, mutfak ve çeşitli servis mekanlarına ayrılmıştır. Yapının taşıyıcı sistemi betonarme olup, duvarlar taş ve tuğladır (Resim 1-3).

Eğitim faaliyetlerinin yapıldığı giriş katında bir koridor üzerine dizilmiş iki derslik, kimya ve anatomi atölyeleri, kütüphane ve 250 kişilik bir konferans salonu bulunmaktadır (Resim 2). Okulun yakın çevresinde de, uygulamalı eğitimin deneyimlendiği alanlar (Resim 10) yer almaktadır. Modern tarım eğitimi modeli sunan bir yapı olarak Ziraat Mektebi, bilimsel temelli eğitimin gerekleri olan araştırma, deney, karşılıklı fikir alışverişi/tartışma, teorik eğitim, uygulama gibi kullanımların mekânsal karşılıklarını içermesi bağlamında, işlevsel açıdan dönemi için yenilikçidir.

Mesleki eğitim veren bir yatılı bölge okulu olarak, mektep sahip olduğu donanımlar bağlamında da

SOL ÜSTTE İzmir Ziraat Mektebi inşaatı (M. Karatosun Arşivi) (Resim 4)

Okulun ana girişinden görünümü (Mimar, 1932, s.199) (Resim 5)

SOLDA İzmir Ziraat Mektebi (Yılmaz, 2007) (Resim 6)

SAĞ ÜSTTE İzmir Ziraat Mektebi (M. Karatosun Arşivi) (Resim 7)

SAĞ ALTTA Okulun ikinci girişi (Serçe, 2014, s.41) (Resim 8)

İzmir Ziraat Mektebi (<http://bilmuh.ege.edu.tr/tarihce>) (Resim 9)

modern ve yenilikçidir. Eğitim, barınma ve servis işlevlerinin birbirinden bağımsız katlarda çözüldüğü yapıda, üst katın tamamında yatakhane ve banyo+duş birimlerinin yer alması (Resim 3) vurgulanan yenilikçi tavrın bir yansımasıdır. Bodrum katta yatılı okul olmanın gerekleri doğrultusunda, burada sürekli bir yaşama olanak veren yemekhane, mutfak, çamaşırhane bölümleri bulunmakta (Resim 1), ayrıca yapı genelinde ısısal konfor sunan kalorifer sistemi ve her katta ıslak hacimler yer almaktadır (Resim 1-3).

Yapı sunduğu yeni eğitim modelinin işlevsel yansımalarının yanı sıra mimari anlayış ve biçim dili olarak da dönemi için yenilikler içermektedir. Bu okulun tasarımında modern mimarlığın yansımalarını (Resim 4-9) plansal, cephesel ve kütleli kurgu üzerinden okumak mümkündür. Modern mimarlığın rasyonalist-işlevselci anlayışının (işlevin dışı yansıması) bir sonucu olarak lineer plan ve kütle düzenine sahip yapıda, yatayda ve düşeydeki işlevsel bölgelemelerin kütle kompozisyonu (Resim 4-9) ve cephe düzenine yansımalarıyla işlevin dışarıdan okutulması sağlanmıştır. Yapının idare, eğitim, sosyalleşme, düşey sirkülasyon gibi farklı işlevlere hizmet veren bölgeleri, kütlede farklı asal geometrik formların kullanımıyla ifade edilmiş, aynı zamanda da cephedeki açıklıkların yatay-düşey dengesinin oluşumunda belirleyici olması sağlanmıştır.

Yapının streamlined moderne (yatay etkili yalın modernist biçim dili) eğilimine uygun geliştiğini belirten Eyüce (2005), bu etkilerin cephe anlayışı, gri renkli edelputz sıva (döneme özgü püskürtme sıva tekniği) üzerine pencerelerin cephe boyunca devam eden beyaz renkli silmelerin arasına alınarak yataylığın vurgulanması ve dairesel giriş elemanı kullanımı üzerinden okumasının mümkün olduğunu belirtmektedir (Eyüce, 2005). Gerçekten de, lineer planlı, düz çatılı ve baskın dairesel köşe girişli yapı (Resim 5); lineer etkisi güçlü cephe karakteri, kontrast renk kullanımı, cephedeki güçlü yatay vurgusu, işlevselci yaklaşım kaynaklı kütle parçalanması, bu parçalanmanın asal geometrik form kullanımı yoluyla ifadelendirilmesi, cephelerde yatay-düşey dengesinin kurulması ve modern zamanı temsil

“İZMİR ZİRAAT MEKTEBİ, POZİTİVİST İDEALLERİN UZANTISINDA GELİŞEN ÇAĞDAŞ EĞİTİM MODELİNİN VE DÖNEMİNİN MODERN MİMARİ ÖZELLİKLERİNİ YANSITAN RASYONALİST BİÇİM DİLİNİN BİRLİKTE HARMANLANDIĞI BİR ÖRNEKTİR”

eden saatin varlığı ile modern mimari dili yansıtmaktadır.

Dönem Modernizmi'nin özelliklerinden olan yuvarlatılmış köşeler ve köşelerde dairesel pencere kullanımı bu yapının öne çıkan yönlerinden biridir (Resim 5). Ana girişi tarifleyen yarı dairesel yanal biçimleniş, 12 basamakla yerden yükseltilmiş, zemin kat düzeyinde içeri çekilmiş, üst katlarda ise dairesel pencere kullanımıyla da desteklenen yarı silindirik etkisiyle kütle kompozisyonunda giriş vurgular hale getirmiştir.

Özgün mekânsal kurgusu ve bu kurgunun modernleşme açısından taşıdığı değerleri yukarıda anlatılan Bornova Ziraat Mektebi, 1955 yılında Ege Üniversitesi'nin kurulmasıyla Ziraat Fakültesi'ne dönüşmüştür. Yapı, 1955-1969 yılları arasında Ziraat Fakültesi (<http://agr.ege.edu.tr/index.php/hakkimizda/tarihce>), 1975'e kadar EÜ Rektörlüğü Elektronik Hesap Merkezi ve 1975-1982 yıllarında da Elektronik Hesap Bilimleri Enstitüsü olarak kullanılmıştır. 1982'den itibaren Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Bilgisayar

Bilimleri Mühendisliği Bölümü tarafından kullanılmaktadır (<http://bilmuh.ege.edu.tr/tarihce>).

Bu süreçte yapıda işlevsel değişimlere bağlı olarak, kısmi kat

SOLDA İzmir Ziraat Mektebi, günümüzden görünüm (M. Karatosun Arşivi) (Resim 10)

SOL ALTA İzmir Ziraat Mektebi günümüzden görünüm (M. Karatosun Arşivi) (Resim 11)

SAĞ ÜSTTE İzmir Ziraat Mektebi günümüzden görünüm (M. Karatosun Arşivi) (Resim 12)

ilave edilmiş (Resim 10-12), yarı açık bölümler (çatı terası) kapalı mekana dönüştürülerek üzeri kırma çatı ile kapatılmıştır. Bu ekler yapının hem kütle kompozisyonundaki oransal

kimliğini en fazla aşındıran ise cephenin kırmızı tuğla ile kaplanması ve doğramaların yansıtıcı camlı olarak değiştirilmesi olmuştur (Resim 10-12). Böylece, özgün olan gri edelputz sıvalı

“YAPI, BİR ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ MODERN MİMARLIK MİRASI ÖRNEĞİ OLARAK TEMSİLİYET, BELGE, SİMGE, MİMARİ VE ANI DEĞERLERİNE SAHİPTİR”

ilişkileri olumsuz yönde etkileyerek kütledeki yatay vurguyu azaltmış, hem de bu bölümlerin kırma çatı ile örtülmesi nedeniyle modernizmin karakteristiklerinden olan düz çatı kimliği yitirilmiştir. Yapının modernist

bütüncül zemin üzerinde kontrast iki renkli kullanımdan, tek renkli bir cephe düzenine geçilmesi, karakteristik olan yatay bant pencere kullanımındaki algının değişmesine ve özgün cephe düzeninin bozulmasına neden olmuştur.

Modern Mimarlık Mirası Olarak İzmir (Bornova) Ziraat Mektebi

İzmir Ziraat Mektebi'nin tarihlendiği, 1923-1965 dönemine ait yapılar, koruma disiplini açısından Kayın tarafından, onları üreten koşulların dönüşmesi ve dönemin mimari anlayışını yansıtmaları nedeniyle Cumhuriyet dönemi mimarlık mirası ya da modern mimarlık mirası kapsamında değerlendirilmektedir. Bu değerlendirme belge, tarihsellik, temsiliyet, anı, mimari, simge vb. değerler üzerinden yapılmaktadır. Kayın, İzmir'in 1923-1965 dönemi mimari mirasını; Cumhuriyet dönemi içindeki farklı evrelerdeki gelişmeleri yansıtmalarıyla belge değeri, modern mimarlık kapsamında bazı yönelimler geçmişte kaldığı için tarihsel değer, modern kent yaratma idealinin temsil ettikleri için temsiliyet değeri, gündelik hayatın anılarını taşıdıkları için anı değeri, bazı örnekler için yerel ya da ulusal ölçekte simge değeri ve modern mimarlığın yerel-ulusal-evrensel dinamiklerle ilişkili bir sentezi yansıtmaları nedeniyle değerli mimari örnekler olarak nitelemiştir (Kayın, 2009).

Çalışmanın konusunu oluşturan İzmir (Bornova) Ziraat Mektebi'nde, Kayın'ın İzmir'in modern mimarlık mirası olarak tanımladığı zaman kesitinde üretilmiş bir örnektir. Yapı bir Erken Cumhuriyet Dönemi Modern Mimarlık Mirası olarak

barındırdığı miras değerleri üzerinden irdelenmelidir. İzmir Ziraat Mektebi, yapılan analizlerin de gösterdiği gibi aşağıda sıralanan miras değerlerini yansıtmaktadır;

- Cumhuriyet ideolojisinin tarımsal eğitimdeki modernleşmesini temsil etmesi ve modern tarımsal bilginin bölge genelinde yayılmasını sağlayan öncü rolü nedeniyle temsiliyet değeri,
- İzmir'de mesleki eğitim veren ve modern mimarlığın yerel yansıma bulunduğu döneminin simge yapılarından olması nedeniyle simge değeri,
- Döneminin Modern Mimari anlayışını yansıtan bir yapı olması nedeniyle mimari değer,
- Mustafa Kemal Atatürk tarafından ziyaret edilmesi ve gündelik hayatın anılarını taşıması nedeniyle anı değeri,
- Devletçilik döneminde üretilmiş bir yapı olarak, döneminin devlet eliyle yapı üretim modelini yansıması nedeniyle belge değeri,
- Modernleşme girişimlerinin yaşandığı Erken Cumhuriyet Döneminin politik, sosyo-ekonomik, mimari ve kültürel alandaki gelişmelerinin bir sonucu olarak belge değeri

Sonuç

Cumhuriyet'in kurulmasıyla başlayan tarımsal alandaki modernleşme girişimleri, benimsenen pozitivistik bilim anlayışının uzantısında, ziraat eğitiminin çağdaş bilim ve teknolojiye yönelişi şeklinde gelişmiştir. Bu doğrultuda ziraat okullarındaki mesleki eğitim; tarımsal alanda branşlaşma, uygulamalı eğitim modeli, güncel teknolojik araçların kullanımı gibi uygulamalarla modernleştirilmiştir. Aynı zamanda benimsen halkçılık ilkesinin doğrultusunda ziraat okulları veya bünyesinde kurulan istasyonlar aracılığıyla tarımsal alandaki bilimsel temelli bilgiler halka, kurslar veya bilgilendirmelerle aktarılmıştır.

İzmir Ziraat Mektebi'nde, 1922-1955 yılları arasında verdiği modern tarım eğitimiyle İzmir ve Bölge tarımının gelişimine katkı koymuş önemli bir okuldur. Dönemi için çağdaş tarım eğitiminin yanı sıra modernleşme anlayışını okul yapısına da yansıtmıştır. Yapı, Erken Cumhuriyet Dönemi'nde modernleşme girişimlerinin yaşandığı yıllara tanıklık etmesi, tarımsal alanda yenilikçi eğitim modeli sunması,

bilimsel temelli bilginin bölgede yaygınlaştırılmasında öncül rol üstlenmesi ve modern mimarinin biçim dilini yansımasıyla döneminin politik, ekonomik, sosyal, kültürel ve mimari gelişmelerine ait izler barındırmaktadır. Bu miras değerleri nedeniyle, yapı bir Erken Cumhuriyet Dönemi Modern Mimarlık Mirası olarak korunarak, gelecek nesillere aktarılmalıdır. □

Müjgan Bahtiyar Karatosun, Doç. Dr., DEÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

Not: İzmir Ziraat Mektebi'nin Planları baskıda görüntü kalitesini arttırmak için Mimar (1932), sayı 7-8, sf. 196-198'de yer alan planlar esas alınarak yeniden çizilmiştir.

KAYNAKLAR

- Aslanoğlu İ., 2001, "Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938", ÖDTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara
- Baransel A., 1973, "Türkiye'nin Modernleşmesi ve Sanayileşmesine Genel Bir Bakış", İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 2. Cilt, Sayı 2, sf. 81-99
- Bozdoğan S., 2001, "Modernizm ve Ulusun İnşası, Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde Mimari Kültür" (Çev. T. Birkan), Metis Yayınları, İstanbul
- Cavdar, T., 1983, "Cumhuriyet Döneminde Türk İktisadi Düşüncesi", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 4. Cilt, sf. 1074-1084, İletişim Yayınları, İstanbul
- Çesme, V., 2014, "Osmanlı'da Ziraati Modernleştirme Sürecinde Halkalı Ziraat Mektebi (1892-1928): Kuruluşu ve İdari Yapısı", Osmanlı Bilimi Araştırmaları, XV/2, sf. 39-80
- Ekinci, 1947, "İzmir'de Tarım Okulu", İzmir'de Köycülük, sayı 34, sf. 4,16 'dan aktaran Tutsak, 2002
- Eyüce Ö., 2005, "İzmir'de Mimarlık", İzmir Mimarlık Rehberi, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayını, İzmir, sf. 8-18
- "İzmir Ziraat Mektebi", 1932, Mimar, sayı 7-8, sf. 195-199

- Kadioğlu S., 2005, "Osmanlı Döneminde Türkiye'de Ziraat Okulları Üzerine Notlar ve Tedrisat-ı Ziraiye Nizamnamesi", Kutadgubilig, sayı 8, İstanbul, sf. 239-257
- Karatosun M.& Zengel R., 2008, "Modern Mimarlığın İzmir'de Yerel Açılımlı Bir Eğitim Yapısı Üzerinden Okuma Denemesi: İzmir Ziraat Mektebi", DOCOMOMO Türkiye Ulusal Çalışma Grubu Poster Sunuşları, Bursa
- Kayın E., 2009, "İzmir Kenti İçin Yeni Bir Olanak: 1923-1965 Dönemi Modern Mimarlık Mirası", Ege Mimarlık Dergisi, sayı 2009/4 71, sf. 10-11
- Kazgan, G., 1983, "Tarım", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 9. Cilt, sf. 2412-2429, İletişim Yayınları, İstanbul
- Özdemir, H., 1983, "Cumhuriyet Döneminde Bilimsel ve Teknolojik Araştırma", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 1.Cilt, sf. 266-276, İletişim Yayınları, İstanbul
- Ökçün G.,1983, "İzmir İktisat Kongresi", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 4. Cilt, sf. 1061-1064, İletişim Yayınları, İstanbul
- Serçe E., 2014, "İzmir'de Ziraat Okulları" İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi Dergisi, sayı 104, sf. 40-42
- Serçe E. & Yılmaz F. & Yetkin S., 2004, "Küllerinden Doğan Şehir, The City Which Rose From The Ashes", İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı Yayınlar, sf.267, İzmir
- Tekeli İ.& İlkin S., 1999, "Devletçilik Dönemi Tarım Politikaları (Modernleşme Çabaları)", 75 yılda Köylerden Şehirlere (Ed. O. Baydar), Tarih Vakfı Yayınları ve Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, sf. 43-56
- Timur, T., 1983, "Atatürk ve Pozitivizm", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 1.Cilt, sf. 94-96, İletişim Yayınları, İstanbul
- Tutsak S., 2002, "Cumhuriyet Devrinde İzmir'de Eğitim ve Kültür Hayatının Teşkilatlanması Meslek Okulları", İzmir'de Eğitim ve Eğitimciler (1850-1950), T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Başbakanlık Basımevi, sf. 338-342
- Vural K. M. (2013), "Cumhuriyet Döneminde İzmir'de Eğitim", İzmir Kent Ansiklopedisi, Tarih, II. Cilt, (Gen. Yay. Koordinatörü O. Gökdemir), İBB APIKAM, İzmir, sf. 224-233
- Yılmaz F., 2007, "Cama Yazılan Tarih", İzmir Ticaret Odası Yayını, İzmir,
- http://bilimuh.ege.edu.tr/tarihce
- http://agr.ege.edu.tr/index.php/hakkimizda/tarihce